

Dagens ord – den

Kort förklaring: Den och det pekar på något eller någon.

I den här guiden får du förslag på samling, hur ordet den kan användas under skoldagen, aktiviteter i Skoltavlan samt förslag på aktiviteter, sånger och böcker som hjälper eleven att upptäcka och förstå ordet den.

OBS! Tänk på att modellera under hela samlingen och var extra noga med att modellera dagens ord varje gång det förekommer. Modella är när personal använder samma AKK-sätt som eleverna tillsammans med sitt tal, utan krav på att eleven ska göra det. Detta kan göras med gester, tecken eller bildsymboler (i exempelvis kommunikationskortor, kommunikationsböcker eller digitala hjälpmedel).

Samling (20 min)

Introduktion av dagens ord

- Berätta att dagens ord är den.
- Säg ordet den med klassens gemensamma AKK-system.
- Be eleverna leta upp ordet i sina individuella AKK-system (elever som inte har ett eget AKK-system kan använda basordskartan som följer med materialet). Om ordet inte finns i elevernas system så lägg till det.

Förklara ordet

- Säg ”Den och det pekar på något eller någon”.
- Visa olika sätt att peka ut den/det: Säg ”kan jag få den” och peka med handen på något i klassrummet, personal eller elev hämtar. Säg ”titta på den” och lys med ficklampan och titta tydligt på något i klassrummet, personal svarar ”jag tittar på [föremål]”.

Förslag på material: stark ficklampa

Läs berättelsen

Läs berättelsen om Pip och Kvitt antingen på skärm eller utskriven.

Vem gör ljudet?

Berätta att ni ska lyssna, precis som Pip och Kvitt. Visa ljudföremålet och låt alla höra ljudet några gånger. Ge ljudföremålet till en personal. Om det passar gruppen kan eleverna blunda eller titta bort en kort stund. Säg ”vem har den?” Personalen gör ljudet och pausar. Upprepa. När eleverna riktar uppmärksamheten mot rätt person (tittar, pekar, säger namn etc), bekräfta “[namn] har den!” ”Ni hittade den/där är den!” Upprepa flera gånger med olika personer.

Förslag på material: instrument som är lätt för elever att få att låta såsom ett litet klockspel eller en talknapp med meddelandet ”Hallå!”

Ordbild

- Visa ordbilden, ljuda fonemen (**d-e-n**) och följ med fingret. Ordbilden finns i slutet på denna handledning.
- Sätt upp ordbilden på väggen.

Extra aktivitet

Lyssna på en sång eller titta på ett videoklipp.

Sånger:

- Packa till stranden Babblarna
- Det stora röda huset av Benjamin Ingrosso

Böcker:

Vems är kläderna på strecket? av Linda Fridh och Jutta Falkengren

Tecken på lärande

- Eleven tittar mer när du tecknar/använder deras AKK.
- Eleven tittar mer på sitt AKK.
- Eleven reagerar när du säger ordet.
- Eleven utforskar ordet i sitt AKK. Tolka och svara på de symboler eleven väljer även om det inte är det aktuella basordet.
- Eleven verkar förstå ordet i en vardagssituation, exempelvis vid maten, påklädning eller bokläsning.
- Eleven verkar även förstå ordet i nya situationer och aktiviteter.
- Eleven använder ordet oftare i situationer där det passar in.

Använd ordet under hela dagen

Kom ihåg: Modella bara ordet, förhör inte eleverna om deras förståelse av begreppet. Uppmärksamma och svara när eleven själv uttrycker något, oavsett om det är ett basord eller inte. Om eleven kan uttrycka ordet och vet vad det betyder så ställ öppna frågor eller vänta och förvänta. Instruera eller uppmana dem inte att använda fokusordet.

Använd ordet den/det under hela skoldagen, exempelvis när du visar något, i valsituationer ”vill ha den”, be någon att hämta något som finns i närheten ”hämta den”. Många elever uttrycker den/det med kroppsspråk även om de inte är medvetna om det genom att exempelvis titta tydligt på, eller ta saker. Modella att kombinera ord med att visa den/det, exempelvis pekprata gillar och peka på en person, föremål eller aktivitet (gillar den/det). Hämta inspiration nedan och försök att använda olika kommunikativa funktioner under dagen.

Kommunikativa funktioner

Önskemål och behov	Protestera	Berätta, fråga, svara	Kommentera
vill ha den/det lägg den/det kan jag få den/det gör det igen	gillar inte den/det vill inte den/det	gillar du den/det ? är den/det din? var är den/det ? vill du ha den ?	där är den/det den/det är... titta, den/det ! gillar det

Undervisningsmaterial i Skoltavlan

I Skoltavlan finns följande övningar som innehåller basordet den. Du hittar dem i biblioteket under kategorin kommunikation. Information om inställningar för materialen finns i den övergripande handledningen för basord.

- Pip och Kvitt – berättelse
- Pip och Kvitt – ramsa
- Pip och Kvitt – välj samma
- Pip och Kvitt – samtalskarta

Tips! Du kan också skriva ut text, bilder, bildsymboler och samtalskartor till berättelser och ramsor som stöd i undervisningen. Materialen finns på samma sida som denna lärarhandledning på Skoltavlans hemsida.

Förslag på aktiviteter utifrån ämnesområden

Estetisk verksamhet	Klipp ut former, visa eleverna och modellera den är rund/fyrkantig. Skapa ett kollage.
Läsa, skriva	Färgjakt: samla saker med olika färger och lägg dem vid en skylt med texten Den är [färg].
Motorik	Lägg ut olika föremål - former/djur eller andra föremål i rummet. Visa en dubblett av ett av föremålen och säg "spring till den".
Vardagsaktiviteter	Valmöjligheter i olika situationer.
Verklighetsuppfattning	Sortera efter egenskaper: den/det är... den/det känns...

Fler förslag som inspiration!

Spela instrument

Material: sång som passar att spela fritt till exempelvis Sitter och spelar av Märith Bergström Isacsson, instrument såsom maracas, rytmägg, trummor, xylofon, talknapp med instrumentljud

Gör så här: Berätta att ni ska spela musik tillsammans. Alla som vill kan vara med och spela. Håll upp ett instrument i taget (vid behov, gå nära eleverna och visa) och fråga exempelvis “vem vill ha den?”.

Eleverna kan svara via tal/blick/AKK-system/tecken/kroppsspråk/intresse. Bekräfta genom att säga ”[namn] vill ha den”. För elever som inte tydligt riktar sin kommunikation kan du säga högt exempelvis “du tittar jättemycket på maracas, kanske vill du ha de.” Om någon inte svarar alls på något sätt – säg “Jag ser/hör inte att du vill ha något instrument. Du kanske vill lyssna. Det går bra.” Personal kan vara modeller och tydligt på olika sätt visa att de vill ha olika instrument – med blick, kroppsspråk, ord. Ledaren bekräftar personalens signaler på samma sätt och ger dem det instrument de vill ha.

Gemensamt skrivande

Skriv fylla-i-meningar, till exempel om ämnet min åsikt. Läs en bok/se en film som eleverna sedan uttrycker vad de tyckte om. OBS! Det viktiga är att eleverna väljer något ord att skriva, det måste inte nödvändigtvis överensstämma med sanningen eller hur ni tror att de tycker: Den var _____.

Eleverna kan välja ord att fylla i meningen med:

- Bildsymboler för åsiktsord som bra, dålig, kul, läskig
- Exempelvis åsiktssida i elevens AKK-system

OBS! Vägledning för detta moment hittar du i den övergripande lärarhandledningen.

Ordbild

den

